

پروتکل دانش آموزی در دوران کرونا

«سید محسن بابایی، دبیر علوم آموزش و پرورش»

۳. دانش آموز باید یک «خود کنترل» باشد؛

یکی از مهم‌ترین مهارت‌هایی که هر فرد نیاز دارد مهارت خودکنترلی است. خودکنترلی توانایی مقاومت در برابر وسوسه‌های کوتاه مدت و به تعویق انداختن رضایت‌مندی فوری است تا در آینده بتواند به نتیجه ارشمندتر و بهتری بیانجامد. همان‌گونه که در کلام بزرگان می‌آموزیم: «درد کوتاه مدت، پاداشی بلند مدت دارد.»

در این دوران دانش‌آموز باید با تقویت مهارت خودکنترلی بر وسوسه‌های گوناگون چیره شده و از زمان خود بهترین استفاده را ببرد. مهم‌ترین وسوسه در دانش‌آموز نسل جدید وسوسه‌های دنیای دیجیتال است. شبکه‌های اجتماعی، بازی‌های رایانه‌ای هیجانی، سایت‌های ارائه‌کننده فیلم‌ها و سریال‌های جدید، تلویزیون و ... نمونه‌هایی از این وسوسه‌ها است. مهارت خودکنترلی به دانش‌آموز کمک می‌کند تا پس از پایان کلاس‌های آموزشی از راه دور بلافاصله از ابزارهای ارتباطی فاصله بگیرد و به دیگر برنامه‌های خود بپردازد.

۴. دانش آموز باید یک «خود آگاه» باشد؛

حضرت علی (ع) می‌فرمایند: «برترین شناخت، خویش‌شناسی است.» خودآگاهی به‌طور کلی شناخت انسان از کل ماهیت خود است. خودآگاهی کمک می‌کند هر فرد به شناخت تمام جنبه‌های روحی و جسمی خود بپردازد و با رسیدن به این مهارت به بسیاری از توان‌مندی‌ها، نقاط ضعف و حس درونی‌اش شناخت پیدا کند. شناخت این موارد قطعاً در موفقیت دانش‌آموز تأثیر به‌سزایی خواهد داشت. خودآگاهی کمک می‌کند به‌طور واقع‌بینانه برای زندگی خود هدف‌گذاری کند. به‌عبارت دیگر دانش‌آموز با رسیدن به خودآگاهی در واقع به تصویر درستی از خود می‌رسد. خودآگاهی پروسه‌ای زمان‌بر است و دانش‌آموز باید از خود صبوری نشان دهد تا بتواند به درک واضحی از خود واقعی و توانایی‌ها و احساساتش برسد. با دست‌یابی به این مرحله کیفیت زندگی نسبت به قبل بسیار بالا خواهد بود.

۵. دانش آموز باید یک «خود ارزیاب» باشد؛

در این دوران امکان ارزیابی روزبه‌روز دانش‌آموز توسط معلم کمتر است بنابراین بهترین روش برای ارزیابی دانش‌آموز این است که دانش‌آموز هر روز و هر لحظه خودش را ارزیابی کند. این ارزیابی می‌تواند به‌صورت فرم‌های خیلی ساده باشد. (نمونه‌ایی از این فرم‌ها را در ادامه خواهیم داشت)

این فرم‌ها می‌تواند توسط والدین و یا معلم چک شود و پیشرفت دانش‌آموز در کارهایش هم‌راه با تشویق باشد. خودارزیابی باعث می‌شود دانش‌آموز هر روز برای بهتر شدن تلاش کند و مقید خواهد شد که تکالیف خود را به موقع و درست انجام دهد، درس‌هایش را بخواند، پیش‌خوانی درس‌هایش را انجام دهد و تلاش بیشتری برای تبدیل شدن به خود یادگیرنده انجام دهد.

بشر مغرور به تکنولوژی پیشرفته در قرن بیست‌ویکم با مشکل بزرگ و باورنکردنی دست به گریبان شده است. مشکلی به نام ویروس کووید ۱۹، این ویروس ماه‌هاست که از جزیی‌ترین امور زندگی بشر تا مهم‌ترین بخش‌های زندگی او را تحت تأثیر خود قرار داده است.

آموزش و پرورش یکی از مهم‌ترین ارکانی است که تحت تأثیر این ویروس با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو شده است. اندک زمانی پس از شیوع این ویروس مدارس تعطیل شد و ناگهان با عبارت «آموزش مجازی» روبه‌رو شدیم. روشی که عبارت آموزش از راه دور برای آن مناسب‌تر است. روش آموزشی که هیچ‌کس برای آن آموزش ندیده بود و آمادگی آن‌را هم نداشت نه معلم، نه دانش‌آموز نه اولیای دانش‌آموزان و نه حتی ساختار عریض و طویل وزارت آموزش و پرورش.

به هر صورت معلم و دانش‌آموز از راه و روش خاصی شروع به کار کرد و کج‌دار و مریز بار خود را به منزل رساند در نتیجه سال تحصیلی در خرداد ماه به پایان رسید. از خرداد تا شهریور حرف‌های زیادی زده شد به‌جز این‌که نقش دانش‌آموز در این دوران نوین چیست؟ دانش‌آموز چگونه باید بهتر یاد بگیرد؟ چگونه دانش‌آموز نظارت شود؟ و ...

به‌عنوان یک معلم برآن شدم ویژگی‌های یک دانش‌آموز در عصر کرونا را برشمارم. این ویژگی‌ها به دانش‌آموز کمک می‌کند تا در کنار آموزش‌های از راه دور و نیز تدریس شبکه‌های تلویزیونی به موفقیت برسد و خللی در امر آموزش او رخ ندهد.

ویژگی‌های دانش‌آموز در عصر کرونا

۱. دانش آموز باید «مسئولیت آموزشی» خود را بپذیرد؛

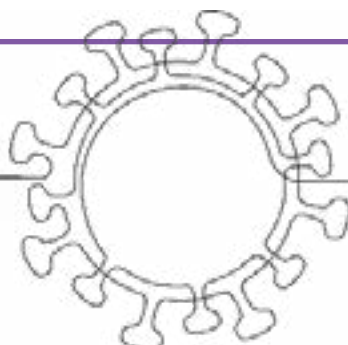
دانش‌آموز در عصر کرونا باید بداند مسئولیت اصلی آموزش برعهده اوست. به دلیل شرایط خاص، نظارت معلم و مسئولین مدرسه کاهش پیدا کرده بنابراین دانش‌آموز باید با توجه به نکاتی که در ادامه به آن می‌پردازم، مسئولیت آموزش و رشد خود را بپذیرد و در این راه قدم‌های بزرگی بردارد تا بتواند به رشد و موفقیت بیشتر و بهتری برسد.

۲. دانش آموز باید به یک «خود یادگیرنده» تبدیل شود؛

دانش‌آموز باید تلاش کند بخش‌های زیادی از مباحث درسی را خودش یاد بگیرد. اما چگونه؟ دانش‌آموز باید یاد بگیرد خودش به تنهایی شروع به مطالعه کتاب درسی کند و با «مطالعه کاشفانه» مفاهیم اصلی و مهم درس را از متون کتاب استخراج کند. اگر دانش‌آموز «خودآموزی» را یاد بگیرد قطعاً به کمک آموزش‌های مختصر از راه دور مطالب درسی را به خوبی یاد می‌گیرد.

روش آموزشی ما تاکنون توجه‌ایی به خودآموزی دانش‌آموز نداشته است. اکنون بهترین زمان است که به دانش‌آموزان یاد داده شود تا به یک خود یادگیرنده تبدیل شوند.

*دانش‌آموز عصر کرونا باید بداند که برای یادگیری خود تلاش کند

۶. دانش آموز باید بر استرس خود کنترل داشته باشد؛

آموزش از راه دور در بهترین شرایط همراه با مشکلات متعددی است. قطعی‌های پیاپی و یا کیفیت بد صوت و تصویر به دانش آموز استرس وارد می‌کند. سایه ترس از عقب‌افتادن در درس و یا از دست‌دادن بخش‌های محتوای درسی در حین تدریس هم‌واره همراه دانش آموز است. این ترس و استرس در حین آزمون‌های از راه دور شدت بیشتری می‌گیرد.

دانش آموز عصر کرونا باید بتواند این استرس را مدیریت کند و بداند که اتفاقات ناخواسته در حین آموزش از راه دور امری اجتناب ناپذیر است و در بهترین شرایط هم برای همه شرکت کنندگان در کلاس پیش می‌آید. دانش آموز باید بداند اتفاق بدی نیفتاده و او می‌تواند با کمک مهارت خودآموزی و دریافت ویدیوهای تدریس پس از کلاس، عقب‌افتادگی خود را در درس جبران کند. در آزمون‌های آنلاین باید به دانش آموز یادآوری شود که دبیران و مسئولین مدرسه با مشکلات این آزمون‌ها واقف هستند و مشکلات ناخواسته‌ایی که در حین آزمون‌ها می‌افتد را در نظر دارند که قطعاً در ارزش‌یابی‌ها و نمره‌دهی این مشکلات را در نظر می‌گیرند.

۷. دانش آموز برنامه درسی خود را تنظیم کند؛

برنامه درسی خود را طبق برنامه‌های آموزش از راه دور مدرسه تنظیم کند. درس‌های هر روز را شب قبل مرور نماید و با آمادگی کامل در کلاس‌های از راه دور شرکت کند تا برای پاسخ به سوالات احتمالی معلم آمادگی داشته باشد انگار که کلاس حضوری است.

۸. دانش آموز در آموزش دادن به دیگر دانش آموزان و هم‌کلاسی‌های خود تلاش کند؛

دانش آموز می‌تواند محصولات آموزشی تولید کند، خلاصه درس‌ها و نمونه سوالات و خیلی از فعالیت‌های علمی خود را با دیگر دانش‌آموزان به اشتراک بگذارد، اشکالات درسی را خود را یادداشت کرده و این اشکالات را با هم‌کلاسی‌های خود در گروه‌های مختلف از جمله شاد مطرح کند تا با کمک هم‌کلاسی‌ها و یا در نهایت معلم اشکالات درسی برطرف شود.

۹. باید ساعت خواب و بیداری خود را تنظیم کند؛

درست مانند زمان مدرسه؛ یعنی صبح طبق برنامه مدرسه بیدار شود، در کلاس‌های آموزش از راه دور شرکت کند و ظهر پس از تعطیلی کلاس به استراحت و دیگر برنامه‌های خود بپردازد.

۱۰. دانش آموز برای افزایش مهارت‌ها و علایق خود برنامه‌ریزی کند؛

با توجه به فراغت بیشتر دانش آموز در این دوران وی می‌تواند به دیگر علاقه‌مندی‌های خود هم بپردازد و لیستی از علایق خود تهیه کند. علایقی که در این دوران می‌تواند به آن‌ها بپردازد را علامت زده و با زمان‌بندی مناسب برای رسیدن به آن‌ها تلاش کند. آشنایی با نرم‌افزارها، طراحی بازی‌های رایانه‌ایی، برنامه‌نویسی، طراحی وب و بسیاری از مهارت‌های دیگر مانند آموزش فن‌بیان و افزایش سواد رسانه‌ایی پروژه‌های جذابی هستند که هم‌اکنون فرصت یادگیری آن‌ها از طریق اینترنت با هزینه‌های اندکی فراهم است.

۱۱. دانش آموز به مطالعه غیردرسی بها بدهد؛

یک دانش آموز موفق و با برنامه هم‌واره یک لیست از کتاب‌های نخوانده دارد پس مطالعه کتاب‌های علمی، رمان‌های مختلف

مخصوص نوجوانان، مجلات رشد، مجلات علمی، کتاب‌های صوتی و ... که همه در بستر اینترنت قابل دسترسی هستند، منابع ارزشمندی برای رشد و بالندگی دانش‌آموزان در تمام دوران و نیز زمان حال است.

۱۲. دانش‌آموز در امور خانه با والدین خود مشارکت کند؛

پذیرش بعضی از مسئولیت‌های خانه مانند نظافت و یا کمک به والدین در بعضی از امور مانند هم‌کاری در بعضی از مشاغل خانگی که بعضی از والدین دارند می‌تواند علاوه بر کمک اقتصادی به خانواده به رشد اجتماعی دانش‌آموز کمک کند.

۱۳. دانش‌آموز ورزش و نرمش روزانه را در برنامه خود قرار دهند.

در خانه ماندن فرصت تحرک و جست‌و‌خیزهای دوران کودکی و نوجوانی را از دانش‌آموزان گرفته است در نتیجه ورزش در فضای خانه و یا محل‌های ایمن بسیار مهم است.

نمونه فرم خودارزیابی که می‌تواند برای سنجش عملکرد دانش‌آموز به صورت روزانه یا هفتگی توسط وی پر شود.

شرح	پاسخ
دیشب به موقع خوابیدم	بلی ☐ خیر ☐
صبح به موقع از خواب بیدار شدم	بلی ☐ خیر ☐
با آمادگی در کلاس آنلاین حاضر شدم	بلی ☐ خیر ☐
پیش‌خوانی دروس جدید را انجام دادم	بلی ☐ خیر ☐
تکالیف درسی‌ام را انجام دادم	بلی ☐ خیر ☐
ویدیوهای تدریس آنلاین را دیدم	بلی ☐ خیر ☐
در کلاس آنلاین به خوبی شرکت کردم	بلی ☐ خیر ☐
اشکالات درسی‌ام را برطرف کردم	بلی ☐ خیر ☐
ورزش و نرمش را انجام دادم	بلی ☐ خیر ☐
آمادگی برای شرکت در آزمون‌های آنلاین را دارم	بلی ☐ خیر ☐
تغییرات خوبی در خود حس می‌کنم	بلی ☐ خیر ☐
مطالعه غیردرسی را انجام دادم	بلی ☐ خیر ☐
برای افزایش مهارت‌های خود تلاش کردم	بلی ☐ خیر ☐
با والدین خود مشارکت داشتم	بلی ☐ خیر ☐

شرح	بیش از حد انتظار	در حد انتظار	کمتر از حد انتظار
میزان یادگیری خود را در چه حدی ارزیابی می‌کنید؟			
وضعیت علمی خود را در چه حدی ارزیابی می‌کنید؟			
میزان تحرک شما در طول روز چگونه بوده است؟			
پیشرفت شما چگونه بوده است؟			
میزان تلاش شما برای خودیادگیری چه میزان است؟			
نتایج آزمون آنلاین شما در چه حدی است؟			
رشد رفتاری و مهارتی شما در چه حدی است؟			